

Kirkerådet
Postboks 799 Sentrum
0106 OSLO

Dato: 07.09.2016

Vår ref: 16/1884 - 11 IMI (16/28066)

Dykkar ref:

Høyringsvar frå Møre biskop «Vigselsliturgi og forbønnsliturgi for likekjønnede og ulikekjønnede par»

Innleiing

Kyrkjemøtet har bestemt at det skal innførast ny liturgi for likekjønna vigsle i kyrkja. Kyrkjemøtet meiner også at liturgi for likekjønna skal svare til gjeldande liturgi. Kyrkjemøtet sitt vedtak slår fast at liturgien skal kunne brukast ved alle vigsler, både for likekjønna og for ulikekjønna.

Kyrkjemøtet sitt vedtak uttrykkjer også at dei to syn på vigsle ikkje er av ein slik karakter at det gudstenestlege og sakramentale fellesskap i kyrkja må brytast

Kyrkjemøtet fastslår også at prestar har fridom til å velje om dei vil forrette vigsel/forbønnshandling for likekjønna par, og kyrkjemøtet tilrår at andre kyrkjeleg tilsette også blir gitt høve til å ikkje medverke ved den liturgiske handlinga.

Møre biskop fastheld si forståing av ekteskapet som eit forhold mellom ein mann og ei kvinne. Biskopens si grunngeving er den same som i mindretalet i sak BM 16/13 «Ekteskapet i evangelisk-luthersk perspektiv».

Ny ekteskapslov frå 2009 endra gjeldande forståing av kva eit ekteskap er.

Ekteskapslova likestiller vigsle mellom ulikekjønna og likekjønna og innførte med dette ei spenning mellom gjeldande teologisk forståing av eit ekteskap og den juridiske forståinga av ekteskapet. Når kyrkjemøtet no innfører ordning for vigsle mellom likekjønna, så endrar kyrkjemøtet syn på ekteskapet. (jamfør protokoll frå KM, sak 11/07 i samband med innføring av ny ekteskapslov i 2009). Kyrkjemøtet sitt nye vedtak byggjer på mange vis ned det skiljet mellom teologi og jus som ny ekteskapslov medførte.

Ei slik brubygging mellom teologi og jus gir utfordringar. Ekteskapsforståinga i vårt samfunn har no ei anna forankring enn i kyrkjeleg tradisjon og dei bibelorda som til i dag reknast som fundamentalord. Det er særskilt krevjande for ei kristen kyrkje å fylgje rådande rett i samfunnet i staden for å forstå og tolke liv og samliv slik kyrkja har gjort til denne dagen. Innføring av liturgi for likekjønna vigsle utfordrar einskapen i kyrkja. Kyrkjemøtet sak 17/16 sette ord på at det framleis er ulike teologiske forståingar av ekteskapet i kyrkja, og at desse i framtida kjem til uttrykk gjennom ulike liturgiske ordningar.

Høyringsspørsmåla

1. *Mener dere at liturgiforslagene (Ordning for vigsle og vigselsliturgi og forbønnsliturgi for likekjønnede og ulikekjønnede par/) svarer godt til Kirkemøtets vedtak (KM sak 17/16)?*

Møre Biskop meiner at liturgiframlegga svarar godt til Kyrkjemøtet sitt vedtak i sak 17/16

2. *Er dere enige i å kalle ordningen «Vigselsordning for likekjønnede og ulikekjønnede par» / «Vigselsordning for likekjønna og ulikekjønna par»? Gi eventuelt forslag til en annen benevnelse.*

Kyrkjerådet uttrykkjer at liturgiframlegget sin tittel ikkje er god og inviterer høringsinstansane til å fremje tittel på den nye liturgien. Dessutan, sidan den nye liturgien skal kunne brukast av både likekjønna og ulikekjønna par, er det eit poeng at tittel og ordbruk er kjønnsinkluderande. Samstundes er det viktig at tittelen tek omsyn til at det og er ein annan godkjent liturgi, slik at ordlyden ikkje gir inntrykk av at liturgien er eksklusiv og suveren.

Tittel på liturgien kan vere: «Ordning for vigsel for likekjønna og ulikekjønna par».

3. *Alminnelige bestemmelser (s 1-2)*
Førande for liturgiframlegget er Kyrkjemøte sitt vedtak om at framlegg til ny liturgi skal «tilsvare» gjeldande liturgi. Liturgiane skal framstå som likeverdige. Det har ført til eit ønskje om å ikkje endre meir enn naudsynt. Grunnleggjande for dei juridiske spørsmåla knytt til innføring av liturgien, er at Kyrkjemøtet vedtar ein ny liturgi og at liturgien ikkje framstår som ein revisjon eller ein versjon av gjeldande ordning. Når Kyrkjemøtet ber om at det blir utarbeidd ein «tilsvarande» liturgi, så kan ein fort kome i ein situasjon som tilslører om liturgien er «ny» eller om liturgien er ein ny versjon. Det er den teologiske grunngevinga for ekteskapet som er ny og som gjer det rett å forstå liturgien som ny.

Sjølv om «alminnelige bestemmelser» ikkje er ein del av sjølve høyringa, så er ordbruk, innhald og formuleringar i rubrikken viktige for rettleiing og forståing vidare. Når høringsutkastet byter ut ord som brudepar og ordpara «kvinne og mann» med andre formuleringar, så kommuniserar erstatningsorda «ekteparet», «paret» og «to personar» godt med samanhengen dei står i. Andre stader nyttar ein setningskonstruksjonen «som skal verte (ekte)vigde» Denne ordbruken er tung og knapt nytta i dialektane og bør erstattast med «paret» eller «dei som skal vie seg/ dei som blir vigde»

Det er eit svært godt grep når kyrkjerådet sitt framlegg viser til «Tenesteordning for kyrkjelydsprestar, §7». Det å leggje mynde til å velje liturgi til forrettande prest, vil gi vern og integritet til prestar si teologiske overtyding. Fridomen til å velje om ein vil ta liturgien i bruk, er naudsynt. Samstundes er det viktig å seie at dei likekjønna og dei ulikekjønna sin rett til å bli vigde etter ny liturgi, står ved lag. Det kviler her eit stort ansvar på biskop og prostar. Det lyt treffast ordningar og etablerast reglar som gir integritet til dei ulike partane. Konkret handlar det om å utvikle gode bestillingsrutinar lokalt, anten para vender seg direkte til prest eller til kyrkjekontor/servicekontor. For Møre bispedømme sin del, handlar det om tilgang til vikarar der para ønskjer å bli vigd etter ny liturgi når den lokale presten ikkje ønskjer å ta liturgien i bruk.

- a) **Møre biskop støttar framlegg frå kyrkjerådet om å bruke erstatningsorda «ektepar», «par» og «to personar» i staden for «brudepar» og «brud/brudgom».**
Setningskonstruksjonen «som skal verte (ekte)vigde» bør erstattast med «paret» eller «dei som skal vie seg/ dei som blir vigde»

b) Møre biskop støttar framlegget som viser til at presten ut frå ordinasjonsløfte og tenesteordning har rett til å velje mellom likestilte ordningar (jf. Tjo for menighetsprest § 7: *Presten skal utføre sin tjeneste i samsvar med Den norske kirkes ordninger. Gudstjenester og kirkelige handlinger forrettes etter de fastsatte liturgier. Liturgier og ordninger kan bare fravikes når de selv hjemler det.*

Forrettende prest har ansvaret for å lede forberedelsen og gjennomføringen av gudstjenester og kirkelige handlinger. Presten har i denne sammenheng rett til å treffe beslutning i alle forhold der beslutningsmyndigheten ikke er lagt til andre enn presten)

c) Møre biskop ber om at det blir utarbeidd ei rettleiing fra Bispemøtet, samt gode og presise bestillingsrutiner i samband med vigsle, som tar vare på integriteten til både paret, presten og andre tilsette.

4. *Den innledende teksten eller til punktene 1, 2 og 3 i forslaget til vigselsliturgi for likekjønnede og ulikekjønnede par?*

Møre biskop er samd med Kyrkjerådet i vurderinga av ikkje å gi rom for ei utvida treeiningshilsen.

Rettleiinga under «1 Preludium/inngang» bør ha «paret» som ordlyd i 2. ledd. Møre biskop tilrår vidare same ordlyd i pkt. 2 Inngangsord og at skriftordet frå Salme 36 blir fjerna som alternativt skriftord, som i Kyrkjerådet sitt framlegg.

5. *De innledende ordene under punkt 4 Skriflesninger («Gud har skapt oss [...] stå ved hverandres side livet ut»)?*

Innleiingsorda har i kyrkjerådet si handsaming fått god språkleg flyt. Ut frå kravet om ein liturgi som «tilsvarar» gjeldande liturgi, merkar ein seg endring av pronomen frå «han» til «seg». Språkleg gir endringa betre flyt, opnar for meir kjønnsinkluderande språk og uttrykkjer ei noko anna vektlegging av gudsbiletet.

Gjeldande liturgi har formuleringa: «Han (Gud) har ordna det såleis at mann og kvinne skal vere eitt», medan framlegg til ny liturgi ikkje har same trykk på at einskapen mellom dei to er ei «Guds ordning». Den nye formuleringa viser til at einskapen i ekteskapet ikkje er å forstå som ei «ordning», innstifta av Gud. Slik erkjenner formuleringa at den nye liturgien kviler på ei ny forståing av ekteskapet.

Møre biskop rår til at framlegg til ordlyd blir følgt.

6. *Forslaget til to obligatoriske skriflesninger og at disse skal være Sal 36,6-10 og 1 Joh 4,7-12? Angi eventuelle andre forslag til lesninger.*

Sjølv om ny liturgi forankrar ekteskapsforståinga sterkare i ekteskapslova si forståing, ikkje minst ved å ta bort formuleringa «Guds ord vitnar om ekteskapet at det er heilagt og ukrenkjande» frå gjeldande liturgi, så må likevel ei vigsle i kyrkja skje etter Guds ord. Bortfall av fundamentalord kan gi uttrykk for at det er vanskeleg å finne gode bibelord som rammar inn den forpliktande kjærleiken mellom likekjønna.

Salme 36, 6-10 og 1. Joh. 4, 7-12 er vurdert som faste skriftstader, og Møre biskop har ikkje andre skriftstader å koma med.

Møre biskop har ikkje andre framlegg til skriflesingar. Dei framlagde forslaga til obligatoriske og valfrie skriftstader kan veljast.

7. *Punkt 7 Ekteskapsinngåelse.*
Møre biskop har ikkje andre framlegg til ordlyd.
8. *Punktene 8 – 13 (Overrekkeelse av ringer, forbønn, musikk/symbolhandlingar, salme, velsignelse, utgang).*

Symbolhandlingane i samband med forbøn erfarast i aukande grad viktige. Ein kan sjå at det utviklar seg skikkar og praksis, initiert av iherdige planleggjarar eller henta frå andre land og kulturar sine tradisjonar, som langt overgår dei handlingar som er skissert i liturgien. Det kan vere klokt å vurdere om ei uttøymande liste av symbolhandlingar kan erstatte dei opne formuleringane som framlegget rår til.

Møre biskop har ikkje andre framlegg til ordlyd, men ber om at ordninga i tillegg inneheld ei uttøymande liste over symbolhandlingar i samband med overrekking av ringar og under forbøna.

9. *Det er lagt til 4 nye skriftlesningene som en kan velge å lese. Bør noe tas ut og/eller andre skriftlesninger tas inn?*

Framlegget tar til orde for at fundamentaltekstane for gjeldande liturgi blir lagt til lista over valfrie skriftstader. Det er eit godt framlegg, ikkje minst fordi ny liturgi også skal brukast ved vigse av ulikekjønna par.

Teksten frå 1. Mos kap. 2 er henta frå den andre skapingsforteljinga, men er prega av å vere lausriven frå samanhengen teksten står i. Tekstordet har ei avslutning som konkluderar med at mennesket ikkje fann hjelpar til seg sjølv av same slag, medan løysinga Gud valde var å skape kvinna. Fortsettinga visar vidare til at mannen og kvinna skal vere eit. Dette er dei orda Jesus visar til i Matt.19,5. Møre biskop meiner difor at denne teksta ikkje er egna til å lesast ved vigse av likekjønna par.

Teksten frå Ruts bok handlar meir om lojalitet til svigermor enn om kjærleik mellom to likeverdige personar.

Møre biskop tilrår at fundamentalorda frå gjeldande liturgi (1 Mos 1, 27-28 og Matt 19, 4–6) blir lagt til lista over valfrie ord.

Biskopen støttar ikkje at tekstordet frå Ruts bok, kp. 1, 16-18 og frå 1 Mos. kp 2 18-20 blir lagt til lista over valfrie skriftord.

10. *Forbønsliturgi for likekjønnede og ulikekjønnede par.*
Møre biskop har ikkje merknader til endringane framlegget frå kyrkjerådet opnar for.

11. *Andre kommentarar*

Møre biskop fastheld at det er uråd å likestille ei bibelsk forståing av ekteskapet med den juridiske forståinga som ekteskapslova frå 2009 opnar for. Difor er det særskilt viktig i tida som kjem, at retten til å ikkje vie likekjønna etter ny ordning står ved lag, og at retten til å ikkje ta i bruk liturgien ved vigse av ulikekjønna også står ved lag. Alle som vender seg til prestar og til kyrkjekontor, skal ønskast velkomne, få god informasjon og klar forståing for deira rett til å bli vigd etter ein av dei to liturgiane. Alle som har ansvar lyt finne fram til gode samhandlingsrutinar slik at vi kan ta vare på den einskilde sin integritet og samvit.

Med helsing

Ingeborg Midttømme
biskop

Ingeborg Midttømme
biskop

Dokumentet er elektronisk godkjent og har difor ingen signatur. **Kopi til:**

Mottakere:
Kirkerådet